

ע"פ 2732/11/19 - מדינת ישראל, באמצעות פרקליטות מחוז חיפה נגד יגאל בן דמיטרי רוזנצוויג

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
עפ"ג 2732-11-19 מדינת ישראל נ' רוזנצוויג 19 דצמבר 2019

בפני הרכב כב' השופטים:

יגאל גריל, שופט עמית [אב"ד]

כמאל סעב, שופט

אספרנצה אלון, שופטת

המערערת: מדינת ישראל באמצעות פרקליטות מחוז חיפה (פלילי) ע"י ב"כ
עו"ד הגב' מאיה הרטמן

נגד
המשיב: יגאל בן דמיטרי רוזנצוויג ע"י ב"כ עו"ד גולן תמיר

פסק דין

השופט י. גריל והשופט כ. סעב:

א. בפנינו ערעור המדינה על גזר-דינו של בית משפט השלום בקריות (כב' השופט י' טורס) בת"פ 5405-01-17 מיום 22.9.19, לפיו נדון המשיב, יליד 1982, ל-9 חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות, מאסר על-תנאי למשך 5 חודשים שלא יעבור בתוך שנתיים כל עבירת אלימות כנגד גופו של אדם שגרמה לחבלה ממשית, וכן חויב לפצות את המתלונן בסכום של 50,000 ₪. כמו-כן, הועמד המשיב בפיקוח שירות המבחן למשך 18 חודשים.

ביצוע עבודות השירות מעוכב.

ב. הנסיבות הצריכות לעניין הינן בתמצית אלה:

בין המשיב לבין המתלונן שרר סכסוך על בסיס עסקי. ביום 5.2.16 התקשר המשיב למתלונן בשעה 00:30 וביקש ממנו לרדת מביתו. המשיב הגיע ברכבו לבית המתלונן וביקש ממנו לעלות אל הרכב. משעלה המתלונן לרכב החל המשיב בנסיעה פראית לכיוון בית העלמין שבקרית ביאליק, תוך שהוא חוטף מן המתלונן את הטלפון

הסלולרי שלו ומשליך אותו מחלון הרכב בכניסה לבית העלמין. משהגיעו לבית העלמין ביקש המשיב מן המתלונן לרדת מן הרכב ובמעמד זה היכה המשיב במכת אגרוף בפניו של המתלונן אשר הופל ארצה. בעוד המתלונן שרוע על הרצפה המשיך המשיב להכות את המתלונן באגרופים ובעיטות, ואיים עליו בפגיעה שלא כדין בגופו בכך שאמר לו: "פה יהיה הקבר שלך אם לא תחזיר לי את הכסף".

בהמשך, עזב המשיב את המקום כשהוא מותיר את המתלונן חבול בבית העלמין.

נטען בכתב-האישום, שבמעשיו אלה גרם המשיב לחבלה חמורה למתלונן שלא כדין.

ג. כתוצאה ממעשיו של המשיב, נגרם למתלונן שבר בקומפלקס הזיגומה (עצם הלחי) מימין. המתלונן אושפז במחלקת פה ולסת של בית החולים במשך 6 ימים בהם עבר תחת הרדמה כללית (ORIF) ניתוח לקיבוע פנימי של השבר, וקיבוע עם פלטות וברגים. המתלונן סבל מהגבלה בפתיחת הלסתות, המטומה גדולה בעפעף עין תחתון, שטף דם בלחמית עין ימין, רגישות באף, שפשופים ושטפי דם סביב עין שמאל, רגישות ושפשופים במרפק ימין, ושפשופים בשוק ימין.

מאז סובל המתלונן מרגישות גדולה באזור האורביטאלי (ארובת העין) ובאזור גבה ימנית.

כמו-כן, נטען, שבמעשיו אלה הרס המשיב במזיד מכשיר טלפון מסוג סמסונג השייך למתלונן.

ד. המדינה ייחסה למשיב בכתב-האישום את העבירות הבאות:

חבלה חמורה לפי סעיף 333 של חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "**החוק**"), איומים לפי סעיף 192 של החוק, והיזק לרכוש במזיד לפי סעיף 452 של החוק.

ה. המשיב כפר בעובדות כתב-האישום, אך לאחר שנשמעה ישיבת ההוכחות הראשונה חזר בו המשיב מכפירתו, הודה בכל העובדות שבכתב האישום, והורשע בהתאם. בית משפט קמא הורה על הזמנת תסקיר שירות המבחן ביחס למשיב ובנוסף על הזמנת תסקיר קרבן לגבי המתלונן.

ו. מעיון בתסקיר מיום 11.10.18, ציין שירות המבחן, כי למשיב דפוסים של שימוש באלימות וקושי בוויסות דחפיו התוקפניים שבאים לידי ביטוי במצבים בהם הוא חש פגיעה בדימוי העצמי, אך נראה כי הוא חש חרטה רבה ומגלה מוטיבציה לעבור טיפול, ומגלה הבנה לכך שדפוסים אלה אינם מיטיבים עמו. שירות המבחן העיר באותו תסקיר, שהמשיב מגלה מודעות ראשונית להתנהלותו הפוגענית ומעוניין להבין את מניעיו והתנהלותו. המשיב עצמו מופתע מעוצמת הפגיעה במתלונן. שירות המבחן התרשם, שקיימת מידת סיכון בינונית להישנות התנהלות אלימה מצד המשיב, הן כלפי המתלונן והן באופן כללי, וסבר, שיש מקום לבחון את אפשרות שילובו של המשיב בטיפול. עוד התרשם שירות המבחן, שקיימת אצל המשיב

מוטיבציה לטיפול, והוא מגלה מודעות גבוהה לדפוסיו המכשילים.

שירות המבחן המליץ לדחות את הדיון בבית משפט קמא ב-4 חודשים כשבמהלך תקופה זו ישולב המשיב בניסיון טיפולי בקבוצה טיפולית שבשירות המבחן על-מנת להעלות את מודעותו של המשיב להתנהלותו התוקפנית.

ז. בתסקיר מיום 6.3.19, נמסר, כי המשיב שולב בקבוצה ייעודית לטיפול באלימות כללית ושליטה בכעסים. המשיב הקפיד להגיע ברצף לכל המפגשים וניכר שהוא עושה מאמצים לשתף פעולה.

שירות המבחן ביקש דחיה נוספת של 4 חודשים הואיל והקבוצה עדיין בראשית הדרך ויש מקום לבחון את יכולתו של המשיב להעמיק בנושא.

ח. בתסקיר נוסף מיום 4.7.19, ציין שירות המבחן, כי הוא מתרשם שלמשיב מוטיבציה כנה להכיר עצמו באופן מעמיק, ולהבין את התנהלותו האלימה. ההתרשמות היא שהשתתפותו בקבוצה הטיפולית מסייעת לו להתבונן על חלקים אלה ומעלה אצלו את המודעות לגבי אופן תפיסתו את עצמו ביחס לאחרים. שירות המבחן סבור, שאם ימשיך המשיב את התהליך הטיפולי במסגרת הקבוצה, קיים סיכוי להפחתת מידת הסיכון הקיימת שאותה העריך שירות המבחן כבינונית.

עוד הוסיף שירות המבחן, כי הביא בחשבון, מחד גיסא, את חומרת העבירה הקשה שביצע המשיב, ומנגד, הובאה בחשבון הפרוגנוזה החיובית מהשתלבותו של המשיב בטיפול ונכונותו להמשיך את התהליך הטיפולי בו החל לשיקום אורח חייו. להערכת שירות המבחן, מנהל המשיב אורח חיים אדפטיבי, הוא בעל משפחה, מנהל עסק כעצמאי מזה כ-12 שנה, ונעדר מאפייני אישיות אנטי סוציאליים. לדעת שירות המבחן, אם ייגזר על המשיב עונש מאסר לריצוי בפועל, ישפיע הדבר באופן ממשי על הליך השיקום אותו הוא עובר, וכמו כן על סביבתו ועתידו. בנוסף, סבור שירות המבחן, שהמשיב חווה את ההליך המשפטי באופן מרתיע ומציב גבולות, מכאן ההמלצה להטיל על המשיב צו מבחן לתקופה של 18 חודשים במסגרתו ימשיך את השתתפותו בקבוצה הטיפולית לצד עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות והטלת פיצוי לזכות המתלונן.

ט. מגיליון הרשעות הקודמות עולה, כי המשיב הורשע ביום 9.11.1999 בבית המשפט לנוער בגין תקיפה, ותקיפה הגורמת חבלה ממש, ובשנת 2003 הורשע בבית משפט השלום בשלוש עבירות של חבלה במזיד ברכב.

י. בתסקיר נפגע העבירה מיום 3.10.18 צוין, כי בשנתיים ומחצה שחלפו מאז הפגיעה השתנו חייו של המתלונן מקצה לקצה, והוא חווה את האירוע כבלתי צפוי ואכזרי, שבו חש איום ממשי על חייו והשפלה עמוקה. המתלונן חי מאז בחרדה מתמדת, מתקשה לתפקד, איבד את עבודתו ואינו מצליח להשתלב במעגל התעסוקה. נטען, שכל אלה אף גורמים לקשיים בחיי המשפחה.

יצוין, כי המתלונן עבד בין השנים 2003 - 2018 כסוהר ביטחון בשב"ס. עקב האירוע נשוא הדין נאלץ המתלונן לפרוש משירותו בשב"ס מטעמי בריאות לאחר שבמכתב מטעם פסיכיאטר, מיום 11.12.17, צוין, שהמתלונן סובל מהפרעה פוסט טראומתית וכמו כן נאלץ לפרוש מעבודתו הנוספת כשופט כדורסל. מאז ניסה המתלונן להשתלב בעבודות שונות, אך לדבריו, עקב חרדות מהן הוא סובל מאז האירוע התקשה להימצא בחברת אנשים, סבל ממתח רב ואף נפל במהלך עבודתו, וכתוצאה מכך שבר את כתפו. מאז אינו מסוגל לעבוד בשל המגבלה הפיזית.

במסגרת הטענות לעונש העיד המתלונן שתיאר את התקיפה שעבר, סיפר על החבלות מהן סבל, וביקש שייגזר על המשיב עונש מאסר בפועל שיבטא את חומרת מעשיו וכן לחייבו בפיצוי.

י"א. ב"כ המדינה הדגישה בטענותיה לעונש בפני בית משפט קמא את חומרת העבירה וציינה, שמדובר בעבירות אלימות חמורות שהותירו במתלונן חבלות קשות. לטעמה של ב"כ המדינה, אין הלימה בין חומרת העבירות לבין ההמלצות שבתסקירי שירות המבחן. לטענת ב"כ המדינה, מתחם הענישה ההולם נע בין 18 חודשי מאסר בפועל ועד 36 חודשי מאסר בפועל. ב"כ המדינה עתרה לענישה ברף העליון של המתחם הכולל מאסר בפועל, מאסר על-תנאי, פסילת רישיון ופיצוי המתלונן. כמו-כן, הגישה ב"כ המדינה לעיון בית משפט קמא מסמכים רפואיים הקשורים לפגיעה במתלונן ולרבות התמונות של החבלות (שהוגשו גם לעיונו בדיון שהתקיים ביום 5.12.19). כמו-כן הוגש תקציר נתוני סוהר מטעם שב"ס הואיל והמתלונן, כאמור לעיל, שירת כסוהר במועד האירוע.

בית משפט קמא העיר, שבמסגרת המסמכים שהוגשו בזמן הטענות לעונש, נכללה גם חוות דעת פסיכיאטרית הכוללת ממצאים החורגים מן העובדות שנכללו בכתב-האישום ביחס לנזק שנגרם עקב האירוע, ולכן המסגרת העובדתית תהא בהתאם לכתב האישום בו הודה המשיב, אם כי בפני בית המשפט מונח תסקיר קרבן העבירה שהוא בגדר ראיה שיש להביאה בחשבון, ולפיכך ציין בית משפט קמא שהוא מביא בחשבון את העובדות שפורטו בתסקיר קרבן העבירה, אך בד בבד גם מביא בחשבון שעובדות אלו לא נכללו בכתב-האישום.

י"ב. מטעם המשיב העידו במסגרת הטענות לעונש רעייתו שתיארה את אופיו, היותו בעל ואב תומך המוכן לעזור לזולת, והוסיפה, שהמשיב מסייע באופן קבוע לאביו הסובל מבעיות בריאות. כמו-כן תיארה רעייתו של המשיב את השפעת ההליך הפלילי על בני המשפחה, את הליך הטיפול שעובר המשיב, והשינוי שחל בו מאז תחילת ההליך הטיפולי, וביקשה שבית משפט קמא יימנע מלהטיל על המשיב עונש מאסר בכליאה, והביעה חרדה מפני אפשרות כזו.

חמיו של המשיב סיפר על העזרה הרבה שהוא זוכה לה מן המשיב, הן בפן הכלכלי והן בסיוע בטיפול במחלתו, וביקש שבית משפט קמא יימנע מלהטיל עונש מאסר בכליאה, בשים לב לפגיעה הרבה הצפויה למשפחת המשיב, במידה וייאסר.

י"ג. הסנגור הצביע בפני בית משפט קמא על נסיבות חייו המורכבות של המשיב, והדגיש את נטילת האחריות מטעמו והחרטה שהביע, וכן ציין את ההליך הטיפולי הממושך שעובר המשיב בשירות המבחן, וביקש, שיתאפשר למשיב להמשיך בדרך זו.

בכל הנוגע לביצוע העבירה, ציין הסנגור, שבין המשיב לבין המתלונן קיימת היכרות מוקדמת והאירוע התרחש על רקע סכסוך עסקי בין השניים. הסנגור הדגיש, שהטלת עונש מאסר לריצוי בפועל על המשיב תפגע בהליך השיקום שלו, וכן תפגע בבני משפחתו, ומשום כך ביקש לחרוג לקולא ממתחם הענישה, משיקולי שיקום, לאמץ את המלצות התסקיר, ולהטיל עונש שניתן לשאת בו בדרך של עבודות שירות.

י"ד. המשיב הביע בפני בית משפט קמא חרטה על מעשיו, התנצל בפני המתלונן, וסיפר אודות ההליך הטיפולי שהוא עובר ועל השינוי החיובי שחל בו, וכן ביקש, שבית המשפט יימנע מעונש מאסר בכליאה על-מנת שיוכל להמשיך בהליך הטיפולי ולפרנס את משפחתו.

ט"ו. בית משפט קמא ציין בגזר-דינו, שבמקרה נשוא הדיון מדובר בפגיעה חמורה בערכים המוגנים לנוכח עוצמת האלימות שהופעלה והתוצאה הקשה הנובעת ממנה. גם אם קדם סכסוך עסקי בין המשיב לבין המתלונן (כשהטענה היא שהמתלונן לא שילם חוב שהיה עליו לשלמו למשיב על רקע היחסים העסקיים), אין בכך כדי להוות נסיבה לקולא שהרי חובות יש לגבות באמצעים חוקיים ואין מקום לגבייה פרטית על דרך של הטלת אימה ואלימות(ע"פ 1430/12 **נאיף אבולקיעאן נ' מדינת ישראל** (14.4.13)).

עוד ציין בית משפט קמא, כי לעבירה קדם תכנון, ואין המדובר באירוע ספונטני. בכל שלב יכול היה המשיב לחדול מתכניתו במהלך הנסיעה לבית העלמין, וגם לאחר ההגעה למקום, אך הוא לא עשה כן. בנוסף, עמד בית משפט קמא על הפגיעה המשמעותית מאוד שנגרמה למתלונן, ובכלל זה שבר בפנים שהצריך ניתוח בהרדמה כללית, לרבות קיבוע בפלטות וברגים, והמתלונן אושפז בבית החולים למשך 6 ימים.

ט"ז. בהתייחס לפגיעה הנפשית ציין בית משפט קמא, שבכתב האישום לא הובאו כל עובדות בנושא זה, ואף לא הוגשה בקשה להבאת ראיות בנושא. יחד עם זאת, הדברים צוינו בהרחבה בתסקיר נפגע העבירה, ותסקיר זה הוא בבחינת ראיה שהצדדים רשאים להביא בשלב הטיעון לעונש. לכן ציין בית משפט קמא, שהוא מביא בחשבון את העובדות שפורטו בתסקיר הקרבן, אך יחד עם זאת מתחשב הוא בכך שטענות עובדתיות אלה לא צוינו בכתב-האישום.

י"ז. באשר למדיניות הענישה, ציין בית משפט קמא, כי על בתי המשפט לתרום את תרומתם לביעור נגע האלימות, הפנה לפסיקה רלוונטית, וציין, כי מתחם הענישה ההולם את העבירות בנסיבותיו של המקרה נשוא הדיון נע בין 12 חודשי מאסר בפועל לבין 30 חודשי מאסר בפועל, בצירוף פיצוי ממשי למתלונן.

י"ח. בקביעת עונשו של המשיב ציין בית משפט קמא, שיש להביא בחשבון את שני השיקולים המנחים בענישה: הלימה ושיקום.

המעשה שביצע המשיב חמור ביותר, וככלל ראוי הוא, כך ציין בית משפט קמא, לתגובה עונשית הולמת בדמות מאסר בכליאה, ואף הוסיף, שקשה להפריז בחומרת המעשה מכל זווית אפשרית, שהרי המשיב הוביל באישון לילה את המתלונן לרחבת בית העלמין, הפליא בו את מכותיו, פצע אותו, איים עליו כי: **"פה יהיה הקבר שלך אם לא תחזיר לי את הכסף"**, והותיר את המתלונן לבדו פצוע במקום.

למרות חומרת המעשים הגיע בית משפט קמא למסקנה, שניתן במקרה זה ליצור תמהיל עונשי ראוי המבטא, מחד גיסא, את סיכויי שיקומו של המשיב ומונע פגיעה קשה בבני משפחתו, ומאידך גיסא, מהווה עונש מוחשי ממשי, בצד פיצוי הולם למתלונן.

בית משפט קמא מפנה להוראת סעיף 40ד' של חוק העונשין לפיו רשאי בית המשפט לחרוג לקולא ממתחם הענישה שקבע, ככל שמצא בית המשפט שהנאשם השתקם או שיש סיכוי של ממש כי ישתקם.

בית משפט קמא מפנה לעניין זה לרע"פ 7683/13 **פרלמן נ' מדינת ישראל** (23.2.14), ו-ע"פ 6637/17 **קרינדל נ' מדינת ישראל** (18.4.18).

י"ט. בית משפט קמא ציין, כי הוכחו בעניינו של המשיב סיכויי שיקום ממשיים. מדובר בנאשם שהוא איש משפחה העובד ודואג לפרנסת משפחתו. עברו הפלילי ישן, ואיננו מכביד. מאז האירוע חלפו מעל שלוש שנים במהלכן לא הסתבך המשיב שנית.

מוסיף בית משפט קמא, ששירות המבחן התרשם מחרטתו הכנה של המשיב, הפנמת חומרת המעשה והבעת צער על המעשה ועל תוצאותיו. שירות המבחן התרשם, כי המשיב נכון לטפל בבעיה שהביאה אותו לאובדן שליטה ולביצוע העבירה והוסיף, כי המשיב נוקט צעדים ממשיים לטיפול בבעיה זו.

המשיב מקפיד להגיע למפגשים, נוטל בהם חלק ומביע מוטיבציה ממשית לשינוי. לכן, המליץ שירות המבחן על המשך ההליך הטיפולי במסגרת צו מבחן.

בית משפט קמא הציג את השאלה: האם סיכויי שיקום אלה מצדיקים חריגה ממתחם הענישה בשים לב לחומרת העבירה ותוצאותיה?

בית משפט קמא ציין, כי אין המדובר בעבירה בעלת "חומרה יתרה" כמשמעותה בסעיף 40ד(ב) של החוק, וזאת מבלי לגרוע מחומרת האירוע. עוד העיר בית משפט קמא, שלמרות חשיבותו של שיקול השיקום אין הוא חזות

הכל ולא אחת נדחה שיקול השיקום מפני עקרון ההלימה (ע"פ 5376/15 **ביטון נ' מדינת ישראל**) (11.2.16), וכן רע"פ 5066/09 **אוחיון נ' מדינת ישראל** (22.4.10).

כ. באשר למשיב כותב בית משפט קמא, שעניינו של המשיב אינו קל להכרעה. קיימים סיכויי שיקום בעניינו, ואילו עונש מאסר בכליאה עלול להוריד לטמיון שיקולים אלה הואיל ולא ניתן יהיה להמשיך בהליך הטיפול שהמשיב החל בו במסגרת שירות המבחן.

כמו-כן, אין להתעלם מן ההשפעה ההרסנית הנלווית לעונש מאסר בכליאה, לרבות הטמעת ערכים עברייניים (ע"פ (מחוזי חיפה) 4318-10-11 **מדינת ישראל נ' רפאילוב ואח'**) (5.1.12).

מנגד, כך הוסיף בית משפט קמא, חומרת המעשה ותוצאותיו הקשות מושכים לעבר העדפת שיקולי ההלימה בהתחשב בכך שהמתלונן סבל פגיעה חמורה פיסית ונפשית, שכן תוצאות המעשה פגעו קשות בחייו והסיטו אותם ממסלולם האישי, הגופני, והמקצועי, ומעשה כה חמור חייב לגרור תגובה עונשית הולמת.

למרות כל האמור לעיל, הגיע בית משפט קמא לכלל מסקנה שיש להימנע מלהטיל על המשיב עונש מאסר הכולל כליאה. הטעם לכך הוא, שעונש זה לא רק יוריד לטמיון את סיכויי שיקומו של המשיב, אלא יפגע במשפחתו של המשיב פגיעה קשה וחמורה שראוי להימנע ממנה. פגיעה בבני המשפחה יש בה כדי לגרור פגיעה בסיכויי שיקומו של הנאשם, שכן המשפחה היא גורם התורם לסיכויי השיקום.

בית משפט קמא חוזר ומדגיש, שלמרות מסקנתו זו אין הוא מקל ראש כלל ועיקר בחומרת העבירה ובתוצאותיה הקשות, וכן בדברי המתלונן שביקש כי יוטל על המשיב עונש הכולל מאסר, ואולם, יש לזכור, שאיננו חיים בחברה נקמנית החפצה להעניש את חבריה שסטו מדרך הישר רק לשם הענשה (ע"פ 5291/12 **אבו האני נ' מדינת ישראל**) (12.11.12).

כאמור, גיבש בית משפט קמא את מסקנתו לפיה ניתן ליצור תמהיל עונשי שיהא בו כדי להעניש את המשיב באופן ממשי וחמור, לצד מתן ביטוי לסיכויי שיקומו של המשיב, ובכך למנוע פגיעה קשה במשפחתו. הטלת עונש מאסר ארוך בעבודות שירות לצד מבחן ופיצוי ממשי למתלונן יש בהם כדי להשיג מטרות אלה, לפי הערכת בית משפט קמא.

בית משפט קמא הוסיף והביא בחשבון לעניין זה את גילו של המשיב, עברו הקל יחסית, מצבו האישי, התייחסותו של המשיב לעבירה, עמדת שירות המבחן, הפגיעה שתיגרם לבני המשפחה של המשיב אם יישלח למאסר בכליאה, ונוכח כל אלה החליט בית משפט קמא להעדיף את סיכויי השיקום, ולחרוג ממתחם הענישה, אם כי החרגה היא מתונה ועיקרה מתבטא בכך שריצוי המאסר יהא שלא בכליאה.

באשר לעתירתה של המשיבה להורות על פסילת רישיון הנהיגה של המשיב, הגיע בית משפט קמא למסקנה לפיה אין מקום להורות על פסילה זו, מנימוקים שפורטו בגזר הדין, ואין הם עומדים כאן לערעור בפנינו. בהביאו בחשבון את מכלול השיקולים, הטיל בית משפט קמא על המשיב את העונשים אשר פירטנו בפתח דברינו.

כ"א. המדינה ממאנת להשלים עם גזר-דינו של בית משפט קמא בערעורה על קולת העונש המונח בפנינו.

לטעמה של המדינה שגה בית משפט קמא משלא נתן משקל ראוי לחומרת המעשים בהם הורשע המשיב, ובעיקר נוכח נסיבות הביצוע, חומרת הפגיעות בקרבן, והשלכות האירוע על חייו.

נטען על ידי המדינה, כי בית משפט קמא שגה משלא נתן משקל ראוי לחומרה שבהתנהגותו הברוטלית, פורצת הגבולות ומשולחת הרסן אותה הפנה כלפי הקרבן, וזאת עקב סכסוך עסקי.

כמו-כן נטען, כי שגה בית משפט קמא משלא נתן משקל ראוי לכך שעיתוי הודאתו של המשיב לא היה בתחילת התהליך אלא רק לאחר שמיעת העדים המרכזיים, כולל הקרבן, שנחקר ארוכות בחקירה נגדית.

המדינה מציינת, כי מעיון בעדותו של הקרבן בפני בית משפט קמא עולה, שהמשיב לא בחל בכל אמצעי, הטיל רפש בקרבן, ושאל אותו שאלות בנוגע למצבו הכלכלי ופשיטת הרגל שלו כדי לנסות ולייצר אמפתיה כלפי המשיב. המדינה מדגישה, שגם אם קרבן העבירה היה חייב כסף למשיב, לא היה המשיב רשאי ליטול את החוק לידיו ולתקוף את המתלונן בצורה כה אלימה ואכזרית.

כ"ב. ב"כ המדינה מדגישה את הנסיבות המצמררות והלא שגרתיות בביצוע העבירה: המשיב תכנן את האירוע מראש, קרא לקרבן העבירה בשעת לילה מאוחרת, לקח אותו לבית העלמין, תקף אותו קשות, נטש אותו שוכב חסר אונים, פצוע ומדמם, במקום שומם ומפחיד בבית העלמין, ללא אפשרות להזעיק עזרה, לאחר שהמשיב השליך קודם לכן את הנייד של המתלונן, ובכוחות אחרונים עלה בידי קרבן העבירה להגיע רגלית לביתו הנמצא מרחק רב מבית העלמין.

יתר על כן: בית משפט קמא קבע, שמדובר באירוע שקדם לו תכנון, והמשיב יכול היה לחדול מתכניתו במהלך הנסיעה לבית העלמין, ואף לאחר שהגיע למקום. מציינת המדינה, כי המשיב הוא אדם מבוגר, כבן 34, שהבין היטב את משמעות מעשיו ואת חומרתם וביצע את הכל בצורה מתוכננת.

מוסיפה ב"כ המדינה, שבית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לחבלות החמורות שנגרמו לקרבן העבירה: שבר בעצם הלחי מימין, אשפוז של 6 ימים במחלקת פה ולסת, שבמהלכם עבר ניתוח בהרדמה כללית, קיבוע השבר עם פלטות וברגים, הגבלה בפתיחת הלסתות, המטומה גדולה בעין ימין, רגישות באף, שפשופים במרפק ובשוק ימין. המתלונן סבל מכאבים עזים והוגשו תמונות (ת/א2') המתעדות את הפגיעה הקשה בפניו של המתלונן.

כ"ג. ב"כ המדינה מלינה גם על-כך, שבית משפט קמא לא נתן משקל ראוי לתסקיר קרבן העבירה שמלמד על חומרת הפגיעה בקרבן, פגיעה פיזית ונפשית, גם יחד. המתלונן, כך נטען, חווה את האירוע כבלתי צפוי ואכזרי, ובמהלכו חש איום ממשי על חייו והשפלה ממשית וקשה. לאחר ששב מבית החולים לביתו סבל המתלונן מכאבים באזור הפנים, נאלץ ליטול משככי כאבים, ובתחילה נזקק לכלכלה נוזלית, ונעזר לצורך אכילה ברעיותו, הכל כעולה מן המפורט בתסקיר קרבן העבירה המתאר פגיעה אנושה בחייו של המתלונן, כך שלטעמה של ב"כ המדינה ענישה שניתן לרצותה בעבודות שירות בלבד אינה הולמת בנסיבות אלה.

עוד נטען, שבנסיבותיו של תיק זה לא היה מקום לחרוג ממתחם הענישה על בסיס הליך טיפולי שעבר המשיב, והיה מקום להעדיף את שיקולי ההרתעה וההלימה על-פני השיקום, הואיל והמשיב ביצע את העבירה באופן יזום ומתוכנן כנקמה על אי תשלום כסף, ואין הוא זקוק לשיקום אלא לעונש חמור עקב המעשה החמור שעשה.

כ"ד. מוסיפה ב"כ המדינה, שהמתלונן היה עד לאירוע סוהר בשב"ס ועקב הפגיעה הקשה סבל מהפרעה פוסט טראומטית וחדל מלעבוד בשירות בתי הסוהר ביום 1.3.18, מחמת בריאות לקויה, כעולה מתסקיר הקרבן והמסמכים שהוגשו לבית המשפט קמא בטיעון לעונש, כך שחייו של המתלונן השתנו לחלוטין עקב האירוע.

ב"כ המדינה מלינה על-כך, שחרף הרטוריקה המחמירה שבאה לידי ביטוי בגזר-הדין הסתפק בית משפט קמא (פסקה 24) בהטלת עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות. בכך, לטענת ב"כ המדינה, מעביר בית משפט קמא מסר שגוי לאזרחים לפיו מותר להם לקחת את החוק לידיים ולתקוף קשות את מי שחייב להם כסף, ובמקרה הגרוע ביותר, יוטלו עליהם עבודות שירות, ללא מאסר בכליאה.

עוד מציינת ב"כ המדינה, שלחובת המשיב הרשעות קודמות בעבירות אלימות מן השנים 1999 ו-2003. כמו-כן נטען, שהמשיב לא נטל אחריות בתחילת ההליך, אלא ניהל הוכחות ולא גילה אמפתיה כלפי קרבן העבירה. לטעמה של ב"כ המדינה, אין הלימה בין המלצת שירות המבחן לבין חומרת העבירות וחומרת הכתוב בתסקיר קרבן העבירה.

ב"כ המדינה מפנה לפסיקה ממנה עולה, לטענתה, כי נוכח גל האלימות יש ליתן עדיפות לעקרון הגמול שבענישה, ולהטיל עונש מאסר משמעותי מאחורי סורג ובריח על מי שבחר בדרך האלימות (ע"פ 3573/08 **עוואדרה נ' מדינת ישראל** (13.4.10) וע"פ 7555/11 **פלוני נ' מדינת ישראל** (18.7.12)).

מכאן עתירת ב"כ המדינה להטיל על המשיב עונש מאסר לריצוי בפועל במסגרת המתחם שבית משפט קמא קבע.

כ"ה. בדיון שהתקיים בפנינו ביום 5.12.19 חזרה ב"כ המדינה על הטענות שבערעור, הציגה לעיונו תמונות

צבעוניות מן החבלות שספג נפגע העבירה, ועמדה על-כך, שיוטל על המשיב עונש מאסר לריצוי בכליאה, וטענה, שהמסר שמעביר גזר-דינו של בית משפט קמא הוא סלחני, שגוי, וחורג לקולא באופן קיצוני, במיוחד בשים לב לנסיבות החמורות שבתיק זה, כשהאירוע בו מדובר (כמתואר בכתב-האישום) היה אירוע מתוכנן, יזום, שבוצע בשעות הלילה המאוחרות על רקע סכסוך עסקי.

כמו-כן הפנתה ב"כ המדינה לנזקים הקשים שנגרמו למתלונן מבחינה פיזית ונפשית, כעולה מתסקיר קרבן העבירה, ומדבריו של המתלונן כפי שעלו בזמן הטיעון לעונש. לטעמה של ב"כ המדינה, לא היה מקום לחריגה של בית משפט קמא ממתחם הענישה שנקבע, ושהרף התחתון בו הוא 12 חודשי מאסר בפועל.

ב"כ המדינה סבורה, שחריגה כזו פוגעת באיזון הראוי של שיקולי הענישה, ומכל מקום ניתן היה לצפות שחריגה כזו תבוא מקום בו סיכויי השיקום מיוחדים באופן יוצא דופן, ולא זה המקרה.

מציינת ב"כ המדינה, שמן התסקיר האחרון של שירות המבחן מיולי 2019, שהוא התסקיר החיובי ביותר שעמד בפני בית משפט קמא, ניתן לראות שעל סמך השתלבותו של המשיב בקבוצה טיפולית למשך כ- 7 חודשים (קבוצת אלימות כללית), ציין שירות המבחן, שניכר שיש אצל המשיב תזוזה לשליטה בוויסות כעסיו, משמע, כך טוענת ב"כ המדינה, שאין המדובר בשלב טיפולי מתקדם במיוחד, ואין בפנינו אמירות חד משמעיות בדבר השיקום.

לטעמה של ב"כ המדינה, משמדובר באירוע כה חמור ומתוכנן, הרי השיקולים שמציג שירות המבחן בפני בית משפט קמא אינם כאלה המצדיקים התגברות על שיקולי ההלימה.

כ"ו. אחר הדברים האלה, שמענו גם את דברי המתלונן שטען, שמזה כשלוש שנים ומחצה אין לו יום ולילה, ולדבריו, הוא נכה בשיעור של 100% ונזקק לתרופות פסיכיאטריות, והדבר משפיע גם על ילדיו.

כ"ז. הסנגור, בטיעונו בפנינו, הדגיש, שאין זו דרכה של ערכאת הערעור להתערב בענישה שהוטלה על ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים חריגים בלבד.

הסנגור הוסיף, שבמסגרת השיקולים החשובים הנשקלים בגדר שיקולי ענישה, מצויים מהות העבירה וחומרתה והצורך לקיים מדיניות ענישה אחידה. לצד אלה, קיים העיקרון לפיו הענישה היא לעולם אינדיווידואלית. סעיף 40ד של החוק מתיר לבית המשפט לחרוג ממתחם הענישה ההולם בשים לב לסיכויי השיקום. דהיינו, מקום בו מצא בית המשפט שהנאשם השתקם או שיש סיכוי של ממש להשתקמותו, רשאי הוא להטיל על הנאשם עונש בהתאם לשיקולי השיקום ונקיטת אמצעים שיקומיים, לרבות העמדת הנאשם בפיקוח שירות המבחן.

במסגרת טיעונו, הפנה הסנגור ל-ע"פ 6048/15 **מדינת ישראל נ' איפראימוב** (21.3.16), שם נדון ערעורה

של המדינה, על-כך שבית המשפט המחוזי העדיף שיקולי שיקום בעניינו של נאשם שהורשע לפי הודאתו, בעבירה של חבלה בנסיבות מחמירות.

בסופו של יום חזרה בה המדינה מערעורה נוכח נסיבות המקרה והערותיו של בית המשפט העליון, והכל למרות חומרת העבירה שביצע הנאשם באותו מקרה, ונסיבותיה של העבירה.

כ"ח. בעניינו, כך הוסיף הסנגור, עמד בית משפט קמא על-כך, שאין המדובר בעבירה בעלת חומרה יתירה (עמ' 7 בגזר הדין של בית משפט קמא), ולכן יש הצדקה להטיל על המשיב ענישה המבטאת, מחד גיסא, את שיקולי שיקומו של המשיב, ומניעת פגיעה בבני משפחתו, ומאידך גיסא, מטילה עונש מוחשי על המשיב לצד פיצוי הולם למתלונן.

לטענת הסנגור הגיע בית משפט קמא למסקנה הנכונה והראויה, זאת לאחר שהשתכנע כי הוצגו בפניו סיכויי שיקום ממשיים. הסנגור הדגיש, שהמשיב הוא איש משפחה, נשוי מזה 11 שנה, אב לשני ילדים, העובד לפרנסתו כעצמאי בענף מיזוג אוויר. העבר הפלילי שלחובתו הוא ישן ולא מכביד. כמו-כן, מאז האירוע חלפו שלוש שנים בהן לא הייתה למשיב כל הסתבכות עם החוק. שירות המבחן התרשם, שהמשיב מפנים את העבירה, מביע חרטה כנה וצער, ומגלה נכונות לטפל בבעיה שהביאה אותו לאובדן השליטה ולביצוע העבירה, והוא נוקט צעדים ממשיים כדי לטפל בבעיה זו, כעולה מן התסקיר.

המשיב, כך נטען, מקפיד להגיע לקבוצה הטיפולית מזה למעלה משנה, מביע מוטיבציה לשינוי, ולפי טענת הסנגור, אכן חל שינוי במשיב מאז האירוע ועד היום. כמו-כן ציין הסנגור, שהמשיב הודה באישום שיוחס לו, הביע חרטה, והתנצל בפני המתלונן.

למרות הנסיבות המורכבות של חייו, כמתואר בתסקיר, מנהל המשיב חיים נורמטיביים והוא השתלב באופן מיטבי במסגרת הטיפולית. בכל אלה יש, לטעמו של הסנגור, להצדיק סטייה ממתחם הענישה ההולם לשם העדפת ענישה שיקומית, כדי שהמשיב יוכל להשלים את התהליך הטיפולי המשמעותי שהוא עובר מזה למעלה משנה.

לכן, כך מדגיש הסנגור, ענישה שיקומית ראויה יותר מאשר מאסר בפועל, כדי שההישגים שהושגו לא ירדו לטמיון, וכדי שיתאפשר למשיב להשלים את התוכנית הטיפולית שהותאמה לו, והרי שיקומו של המשיב אינו אינטרס של המשיב בלבד, כי אם אינטרס של הציבור.

כ"ט. המשיב עצמו פנה אלינו, הביע את צערו על אשר עשה, והוסיף, שהוא אדם עובד, אב לשני ילדים, ומעוניין להמשיך בשיקום, ומבקש שתינתן לו האופציה להתנצל בפני המתלונן. עוד הוסיף, שהוא אינו אדם אלים, וכי הוא כל הזמן מנסה לעזור לכולם.

רעייתו של המשיב פנתה אף היא אלינו וציינה, שהמשיב עוזר למשפחתה ולאביה הנכה, ואם יאלץ הוא לרצות

עונש מאסר בכליאה, יירד הכל לטמיון. רעייתו של המשיב הביעה את תחינתה בפנינו וציינה, שבני הזוג הם הורים לשני ילדים, אנשים נורמטיביים, אשר מעוניינים להמשיך בשגרת חייהם. לדבריה, בעלה, המשיב, כבר קיבל את עונשו, ומקומו איננו בכלא. עוד לדבריה, אין יום ואין לילה שהמשיב איננו מתחרט על אשר עשה, ואין היא יכולה להעלות על דעתה שהמשיב יהיה כלוא. לטענתה, במקרה כזה הכל יקרוס.

עוד הוסיפה, שמאז שהמשיב בקבוצה הטיפולית, הוא רגוע עוד יותר מאשר בעבר, מגיע להישגים, ויוצא עם תובנה וכלים כיצד להמשיך בחייו. עוד ציינה רעייתו של המשיב, שבכל פעם שמשפחתה נזקקת לעזרה המשיב הוא זה שמתייצב לעזור. בסיום דבריה חזרה בפנינו על תחינתה שנחוס על המשיב.

ל. לאחר שנתנו דעתנו לכתב האישום, שבעובדותיו הודה המשיב ועל פיהן הורשע, ולאחר שעיינו בתסקירי שירות המבחן, בתסקיר קרבן העבירה, בגיליון ההרשעות הקודמות של המשיב, בטיעונים המפורטים של ב"כ שני הצדדים בפני בית משפט קמא, בגזר-דינו של בית משפט קמא, בנימוקים שבערעור המדינה, בטיעונים המפורטים ששמענו מפי ב"כ שני הצדדים בדיון שהתקיים בפנינו ביום 5.12.19, לרבות הדברים ששמענו מפי המתלונן, מפי המשיב ומפי רעייתו של המשיב, ולאחר שעיינו בפסיקה הרלוונטית, הגענו לכלל מסקנה שאין להתערב בגזר-דינו של בית משפט קמא בכל הנוגע לריצוי תשעת חודשי המאסר בפועל בעבודות שירות אך יש מקום להחמיר ברכיבי ענישה אחרים כפי שנפרט להלן.

ל"א. אין ספק, שהעבירה של גרימת חבלה חמורה שלא כדון, בה הורשע המשיב (בנוסף לעבירת האיומים והעבירה של היזק לרכוש במזיד), היא עבירה שהמחוקק מתייחס אליה בחומרה וקבע לצידה עונש מאסר מירבי של עד שבע שנים.

פסיקת בתי המשפט מתייחסת בחומרה לעבירות מסוג אלימות. עיינו, למשל, ע"פ 7555/11 פלוני נגד מדינת ישראל (18.7.12), פסקה 34 :

"ההתמודדות עם גל האלימות השוטף את החברה הישראלית מחייבת כי נכביד את ידיו על העבריינים, תוך מתן עדיפות לעיקרון הגמול שבענישה ולצורך בהרתעת היחיד והרבים, בדרך של הטלת עונשי מאסר משמעותיים מאחורי סורג ובריח, על העבריינים.

בית משפט זה אישר עונשי מאסר ממושכים שהושתו על קטינים, אשר היו מעורבים במעשי אלימות, בקובעו, כי יש להילחם ללא פשרות בגל האלימות ההולך ומתגבר בחברה הישראלית. כפי שנאמר בע"פ 3573/08 עוואדרה נגד מדינת ישראל (13.4.2010):

"יש להילחם באלימות שפשטה בחברה הישראלית על כל צורותיה וגווניה, אם בתוך המשפחה, ואם מחוצה לה, אם בקרב בני נוער ואם בקרב מבוגרים. נגע האלימות הינו רעה חולה שיש לבערה מן היסוד, ומן הראוי כי ידע כל איש ותדע על אישה כי אם יבחרו בדרך האלימות יטו בתי המשפט להשית עליהם עונשי מאסר משמעותיים ומרתיעים מאחורי סורג ובריח".

כמו-כן ע"פ 4173/07 פלוני נגד מדינת ישראל, (16.8.07) בפיסקה 10:

"..... רבות נאמר בבתי המשפט על תופעת האלימות הפושה בחברה הישראלית ועל הצורך של איחוד כוחות של כל הרשויות לצורך מלחמה בתופעה זו. תפקידו של בית המשפט במאבק הוא הטלת עונשים מרתיעים ומשמעותיים על הנוקטים באלימות לפתרון סכסוכים, על-מנת להעביר מסר, הן לעברייני האינדיווידואלי, והן לעבריינים הפוטנציאליים ולחברה כולה, כי אין החברה סולרנטית להתנהגויות מעין אלה...".

יצוין, שבאותו פסק דין אף העיר בית המשפט העליון, שהיות הנאשם קטין, לא ימנע בהכרח הטלת מאסר לריצוי בפועל על הקטין, מקום בו נסיבות העבירה ושיקולים נוספים יצדיקו זאת.

כך גם ב-עפ"ג (מחוזי חיפה) 4007-01-16 וולקוביץ נגד מדינת ישראל (18.2.16):

"רבות נאמר על החומרה שבעבירות האלימות, על התפשטות העבירה בחברתנו, ועל חובתו של בית המשפט להעלות את תרומתו במלחמה של החברה הישראלית באלימות הגוברת והולכת ברחובות ובבתים".

ל"ב. כפי שבצדק העיר בית משפט קמא, אין המדובר בעבירה שהתבצעה באופן ספונטני, אלא מדובר במעשה מתוכנן הנובע מחוב כספי שהמתלון נותר חייב למשיב.

נזכיר את תמצית עובדות המקרה: המשיב התקשר אל המתלון בשעה 00:30 בלילה, וביקש ממנו לרדת מביתו. בהמשך הגיע המשיב ברכבו לבית, וביקש מן המתלון לעלות אל הרכב, ומשזה עלה לרכב החל המשיב בנסיעה פראית לכיוון בית העלמין. תוך כדי כך חטף המשיב מן המתלון את הטלפון הסלולרי שלו והשליך אותו מחלון הרכב בכניסה לבית העלמין, ובהגיעם למקום הפליא המשיב את מכותיו במתלון וגרם לו לחבלות קשות.

מדובר במעשה מתוכנן. המשיב בחר את מועד הביצוע ואת הזירה לביצוע, דהיינו, לפגוע במתלון, בשעת לילה, בבית העלמין, שהוא מקום מבודד וחשוך, כשהוא אומר למתלון תוך כדי שהוא מכה אותו באגרופים ובעיטות: **"פה יהיה הקבר שלך אם לא תחזיר לי את הכסף".**

כפי שגם העיר בית משפט קמא בגזר הדין, הייתה אפשרות למשיב לחדול מביצוע תכניתו הן במהלך הנסיעה לבית העלמין והן בהגיעו למקום, אך הוא בחר שלא לעשות כן.

בנוסף, דאג המשיב להשליך מחלון הרכב את הטלפון הסלולרי של המתלון, כך שזה לא יוכל להזעיק עזרה, ולאחר שהפליא את מכותיו בו, הותיר אותו חבול בבית העלמין.

ל"ג. תוצאת הפגיעה הפיזית במתלונן הייתה קשה, כמתואר בעובדות כתב-האישום ובגזר הדין של בית משפט קמא. למתלונן נגרם שבר בעצם הלחי מימין, הוא אושפז ביום 6.2.16 ועבר ביום 8.2.16 ניתוח בהרדמה כללית לתיקון עצם הלחי מימין עם קיבוע בפלטות וברגים ושחרר מן האשפוז ביום 11.2.16.

ל"ד. בנוסף לפגיעה הפיזית שנגרמה למתלונן עולה מעיון בתסקיר נפגע העבירה, שהמתלונן חווה את האירוע כבלתי צפוי ואכזרי שבו חש איום ממשי על חייו והשפלה עמוקה. בית משפט קמא העיר, שבכל הנוגע לפגיעה הנפשית לא פורטו עובדות כלשהן בנושא זה בכתב-האישום, ואולם, הדברים פורטו בתסקיר נפגע העבירה. תסקיר זה הוא בגדר ראייה שהצדדים רשאים להביאה בשלב הטיעון לעונש (סעיף 40' (ב)(1) סיפא של חוק העונשין), ולפיכך הביא בית משפט קמא בחשבון את העובדות שפורטו בעניין ההשלכה הנפשית של הפגיעה במתלונן, בהוסיפו, שגם הביא בחשבון שעובדות אלה לא נכללו בכתב-האישום.

מן האמור בתסקיר קרבן העבירה, ומבלי לפרט את האמור בתסקיר זה, עולה, כי האירוע קטע את רצף חייו של המתלונן, שינה את מסלול חייו, הוא חי בחרדה מתמדת והפסיק לעבוד בשירות בתי הסוהר שבמסגרתו עבד כ-15 שנה, ולכל אלה השלכה על חיי המשפחה.

ל"ה. מעשה האלימות של המשיב במתלונן גרם לו אפוא לפגיעה קשה, הן מבחינה פיזית והן באשר להשלכה הנפשית על חייו.

ברקע מעשה האלימות של המשיב עמד חוב כספי שהמתלונן היה חייב לו, אך נעלה מכל ספק שלא ניתן **כלל ועיקר** להשלים עם ניסיון לגביית חובות על דרך של נקיטת אלימות.

בית משפט קמא קבע, כי מתחם הענישה ההולם את העבירות בנסיבות המקרה נע בין 12 חודשי מאסר בפועל ועד 30 חודשי מאסר בפועל, בצירוף פיצוי ממשי למתלונן, אך בנסיבות העניין סבר, כי הוכחו בעניינו של המשיב סיכויי שיקום ממשיים והוסיף, כי המשיב הוא איש משפחה העובד לפרנסת משפחתו. אמנם לחובתו של המשיב הרשעות קודמות: האחת מיום 8.11.99, בבית המשפט לנוער, בגין תקיפה, ותקיפה הגורמת חבלה ממש, והשנייה מיום 24.11.03, בבית משפט השלום, בגין שלוש עבירות של חבלה במזיד ברכב, ואולם, כפי שצוין בית משפט קמא, העבר הפלילי של המשיב אכן ישן, ואינו מכביד.

על כל אלה הוסיף בית משפט קמא, כי מאז האירוע חלפו שלוש שנים, בהן לא הסתבך המשיב שנית. שירות המבחן התרשם מחרטה כנה מצד המשיב, הפנמה של חומרת המעשה, הבעת צער על ביצועו ועל תוצאותיו, וכן התרשם, כי המשיב נכון לטפל בבעיה שהביאה אותו לאובדן שליטה ולביצוע העבירה, והוא נוקט צעדים ממשיים לטפל בבעיה זו, מופיע למפגשים, נוטל בהם חלק, ומביע מוטיבציה לשינוי. לכן המליץ שירות המבחן להסתפק בענישה על דרך של עבודות שירות, צו מבחן, והטלת פיצוי על המתלונן.

ל"ו. מעיון בתסקיר המשלים (האחרון) מיום 4.7.19 עולה, כי המשיב פתוח לקבל כלים מהקבוצה הטיפולית בה הוא משתתף, ונכון לעשות ניסיון כן לשנות התנהלותו, וקיימת תזוזה והתקדמות מצדו בהבנת הקושי שלו לשליטה וויסות כעסיו. לדעת שירות המבחן, יש להמשיך לעבוד עם המשיב על נושאים של אמפתיה ומוקד שליטה פנימי. כמו כן צוין, כי ההתרשמות היא שלמשיב מוטיבציה כנה להכיר את עצמו באופן מעמיק ולהבין את התנהלותו האלימה ודפוסיו האימפולסיביים במצבים בהם חווה חוסר שליטה.

התרשמות שירות המבחן היא, שההשתתפות בקבוצה הטיפולית מסייעת למשיב ומעלה את המודעות לגבי אופן תפיסתו את עצמו ביחס לאחרים. לכן סבור שירות המבחן, שאם ימשיך המשיב את התהליך הטיפולי בקבוצה קיים סיכוי להפחתת מידת הסיכון הקיימת, שאותה העריך שירות המבחן כבינונית, ומכאן המלצתו של שירות המבחן כפי שצוינה לעיל.

ל"ז. עמדת המדינה כפי שכבר עמדנו עליה, היא שהמשיב לא נטל אחריות בתחילת ההליך (התנהלה ישיבת הוכחות אחת בה נחקר המתלונן), לא גילה אמפתיה לקרבן העבירה ואין הלימה בין המלצת שירות המבחן לבין חומרת העבירות וחומרת תסקיר קרבן העבירה.

באת כח המדינה אף ציינה בטיעונה בפנינו (עמ' 2 לפרוט'): "**אנו לא מצויים באיזה שהוא שלב טיפולי מתקדם במיוחד ואמירות חד משמעיות בדבר השיקום**".

ל"ח. בית משפט קמא עמד בגזר-דינו (פיסקה 23) על-כך שעניינו של המשיב איננו קל להכרעה, אך הגיע בסופו של יום למסקנה לפיה עונש מאסר ארוך לריצוי בעבודות שירות, לרבות צו מבחן ופיצוי ממשי למתלונן, ישיגו את התוצאה של הענשת המשיב באופן ממשי וחמור, אך בד בבד ינתן ביטוי לסיכויי שיקומו ולמניעת פגיעה קשה במשפחתו.

אף אנו, לאחר לבטים ולא בלי היסוס, הגענו לכלל מסקנה לפיה אין להתערב בהחלטת בית משפט קמא להשית על המשיב עונש מאסר של תשעה חודשים לריצוי בעבודות שירות, אך יחד עם זאת, יש להחמיר ברכיבי ענישה אחרים, דהיינו, אורך תקופת צו המבחן, ושיעורו של הפיצוי הכספי, כפי שנורה להלן.

ל"ט. איננו סבורים, שניתן להתעלם מכך ששירות המבחן הגיש בעניינו של המשיב שלושה תסקירים (11.10.18, 6.3.19, 4.7.19), כשמן התסקיר מיום 4.7.19 עולה, שהמשיב מנהל אורח חיים אדפטיבי, הוא בעל משפחה, מנהל עסק כעצמאי מזה כ-12 שנה, ואין לו מאפייני אישיות אנטיסוציאליים.

לדעת שירות המבחן קיימת פרוגנוזה חיובית מהשתלבותו של המשיב בטיפול הקבוצתי שהוא עובר. התרשמות שירות המבחן היא שלמשיב מוטיבציה כנה להבין את התנהלותו האלימה וההשתתפות בקבוצה הטיפולית מסייעת לו ומעלה את המודעות לגבי אופן תפיסתו את עצמו ביחס לאחרים. שירות המבחן סבור שאם ימשיך

המשיב את ההליך הטיפולי במסגרת הקבוצה קיים סיכוי להפחתת מידת הסיכון הקיימת. יתר על כן, הטלת עונש מאסר לריצוי בפועל תשפיע באופן ממשי, כך מצוין שירות המבחן, על הליך השיקום שעובר המשיב ועל סביבתו ועתידו. לדעת שירות המבחן, חווה המשיב את ההליך המשפטי באופן מרתיע ומציב גבולות ומכאן ההמלצה להטיל על המשיב עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות, תשלום פיצוי למתלונן, והטלת צו מבחן על-מנת שהמשיב ימשיך את השתתפותו בקבוצה.

נוסיף, כי המשיב הביע בפנינו את צערו על המעשה, וביקש להמשיך את חייו במסגרת השיקומית של שירות המבחן, ושתהא לו אופציה להתנצל בפני המתלונן, ורעייתו הדגישה בפנינו שהם אנשים נורמטיביים, שהמשיב מתחרט על המעשה ולדבריה, השתתפותו של המשיב בקבוצה הטיפולית מועילה לו.

מ. מפסיקת בתי המשפט עולה כי האינטרס השיקומי הוא אחד מבין השיקולים שעל בית המשפט לשקול לצד יתר שיקולי הענישה, וזאת גם מקום בו שירות המבחן בא בהמלצה חיובית. על בית המשפט לגבש את מסקנתו על יסוד כלל השיקולים כולם, להציב לנגד עיניו הן את האינטרס של הנאשם כפרט, והן את האינטרס הציבורי, ולשקלל בגזר הדין את כלל האינטרסים הרלוונטיים לענישה.

עיינו: רע"פ 8699/15 אבוהאני נ' מדינת ישראל (17.12.15) פסקה 8:

"... ואדגיש, כי אינני מתעלם, כלל ועיקר, מן ההליך השיקומי בו השתלב המבקש, בעקבותיו בא שירות המבחן בהמלצה חיובית, להטיל על המבקש צו של"צ בלבד. ואולם, כפי שציינתי, לא אחת, בית המשפט איננו כבול להמלצותיו של שירות המבחן (רע"פ 4719/13 צוקרן נ' מדינת ישראל (20.8.2013); בש"פ 7999/12 ג'רבי נ' מדינת ישראל (2.12.2012)); ובכל הנוגע לאינטרס השיקומי, הרי שמדובר בשיקול נוסף, אחד מיני רבים, אותו על בית המשפט לשקול, לצד יתר שיקולי הענישה (רע"פ 4218/15 אמסלם נ' מדינת ישראל (18.6.2015); רע"פ 3463/15 קוטוב נ' מדינת ישראל (21.5.2015))."

וכן עיינו: ע"פ 5376/15 נסים ביטון נ' מדינת ישראל, (11.2.16), כמו גם רע"פ 4512/15 אברהם הרוש נ' מדינת ישראל (6.7.15).

מ"א. יחד עם זאת, מקום בו נראה כי הנאשם עבר בהצלחה תהליך שיקום או שקיים סיכוי ממשי שישתקם (כהוראת סעיף 40ד' (א) של חוק העונשין), לא נמנעו בתי המשפט מלחרוג לקולא ממתחם הענישה.

כך בעניין בע"פ 6048/15 מדינת ישראל נ' אבישי איפראימוב (21.3.16), (להלן: "ענין "איפראימוב") חזרה בה המדינה מערעורה על פסק-דינו של בית המשפט המחוזי (תפ"ח (מחוזי חיפה) 35109-11-13 מדינת ישראל נ' איפראימוב (9.7.15)).

באותו מקרה גזר בית המשפט המחוזי על נאשם שהורשע בעבירה של גרימת חבלה חמורה בנסיבות מחמירות עונש של שישה חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות, וצו מבחן לתקופה של שלוש שנים. המדינה, כאמור כבר לעיל, מחקה את הערעור שהגישה בבית המשפט העליון.

מעיון בגזר הדין של בית המשפט המחוזי בעניין **איפראימוב** עולה, כי בית המשפט ראה לנכון ליתן משקל, בין יתר הדברים, להודאתו של הנאשם (אף שזו הגיעה בשלב מאוחר של ההליך ולאחר תום פרשת ההגנה) כמו גם לחרטה הכנה שהביע, נטילת האחריות על מעשיו, והעובדה שנוכח שילובו של המשיב (שם) בקבוצה הטיפולית חלה הפחתה ברמת הסיכון להישנות עבירות דומות על ידו. בית המשפט הגיע באותו מקרה למסקנה שיש להעדיף ענישה שיקומית בעניינו של אותו נאשם, כדי שיוכל להמשיך ולהשלים את ההליך הטיפולי אותו החל בחסות שירות המבחן והשתתפותו בתכנית טיפולית שתותאם לו על ידי שירות המבחן.

מ"ב. ב-ע"פ (מחוזי חיפה) 4318-10-11, **מדינת ישראל נ' רפאילוב** (5.1.2012) נדון עניינו של נאשם שהורשע בהחזקת נשק שלא כדין לפי סעיף 144(א) של חוק העונשין, על-כך שנתפסו בחדרו ארבע לבנות חבלה, רימון עשן, ורימון גז. בית משפט השלום ראה לנכון להעדיף את נסיבותיו האישיות של אותו נאשם בשים לב לאמור בתסקיר שירות המבחן והטיל עליו עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות לצד רכיבי ענישה נלווים.

המדינה ערערה על קולת העונש, אך ברוב דעות נדחה הערעור למעט החמרה בשיעורו של הקנס.

כב' השופט (כתוארו אז) ר' שפירא, כתב שם: **"לעניין זה סבור אני כי על בית המשפט לעשות שימוש נרחב באמצעי הענישה המאפשרים החמרה בענישה ובד בבד הימנעות מגזירת מאסר, על כל ההשלכות שיש לענישה זו, בעיקר על אנשים נורמטיביים שאינם נמנים על חוגים עברייניים"**.

עוד ציין כב' השופט ר' שפירא, שם, כי אמנם פסיקת בית המשפט העליון מורה שיש להחמיר בענישה של מבצעי עבירות בנשק ואולם לשיטתו עונש מאסר בפועל הוא עונש שראוי לעשות בו שימוש כשמדובר בנאשם בעל דפוסי התנהגות עברייניים מובהקים, ואולם: **"כאשר מדובר באדם נורמטיבי שכושל לראשונה בחייו, וכאשר על-פי כל אמות המידה הנלמדות מעברו ומחוות דעת מקצועיות אין מדובר בעבריין, ראוי לעשות שימוש באמצעי ענישה אחרים, כואבים ומרתיעים, שאינם בהכרח מאסר מאחורי סורג ובריח"**.

ובהמשך, שם: **"כאשר מדובר באדם נורמטיבי סבור אני כי ניתן להשיג את תכלית הענישה, הרתעת היחיד והרתעת הציבור, גם ללא גזירה של עונש מאסר בפועל, כאשר הענישה המוחשית תבוא בדמותו של קנס משמעותי. ענישה כספית תכאיב למבצע העבירה ותבהיר לו היטב את הפסול שבמעשיו וגם תעביר מסר זה לכלל הסובבים אותו. עם זאת לא יהיה בכך כדי**

להפיל אדם נורמטיבי לתוך סביבה עבריינית מובהקת ולא יגרום לו לחזק נטיות קרימינליות ואנטי-חברתיות...".

מ"ג. בענייננו לא ראינו לנכון להתערב בשיקולים שהנחו את בית משפט קמא, למרות חומרת מעשה האלימות שביצע המשיב במתלונן וחומרת התוצאה של מעשה זה, שלא להטיל על המשיב עונש מאסר לריצוי בכליאה, אלא על דרך של עבודות שירות, פיצוי כספי למתלונן וצו מבחן.

בית משפט קמא ראה לנגד עיניו את כלל השיקולים הרלוונטיים, הן אלה המטים את הכף לעבר עקרון ההלימה (סעיף 40ב' של חוק העונשין), והן את אלה המטים את הכף להעדפת שיקומו של המשיב במסגרת קבוצה טיפולית בפיקוח שירות המבחן, ולאחר שבחן היטב שיקולים אלה, הגיע לכלל מסקנה (פיסקה 25 של גזר הדין) לפיה יש במקרה זה, על אף חומרתו, להצדיק סטייה לקולא ממתחם הענישה והעדפת שיקולי השיקום, וכאמור כבר לעיל, לא בלי לבטים החלטנו שלא להתערב בהחלטתו זו של בית משפט קמא.

מ"ד. יחד עם זאת, סבורים אנו שניתן ליצור את האיזון הדרוש בין חומרת העבירה ושיקולי הענישה בדרך של חיוב המשיב בתשלום פיצוי בסכום נוסף מעבר לזה שחויב בו בבית משפט השלום וכן בהארכת תקופת המבחן.

בית משפט קמא חייב את המשיב לפצות את המתלונן (עד תביעה מס' 2) בסכום של ₪ 50,000 וזו מציעים להעלות סכום זה ל- **₪ 75,000**.

כמו-כן מציעים אנו להאריך את תקופת צו המבחן ולהעמידה על **24 חודשים**.

לאחר שעיינו בחוות דעתה של חברתנו, השופטת א' אלון, רואים אנו לנכון להבהיר, שאנו בהחלט מודעים לחומרת המעשה שביצע המשיב, כמו גם לשיקולי הענישה הרלוונטיים, כששיקול השיקום הוא חלק מהותי ממערכת שיקולים אלה, לצד עקרון ההלימה - לעניין חשיבות השיקול השיקומי די אם נפנה לע"פ 6637/17 **אליזבת קרנדל נגד מדינת ישראל** (ניתן ביום 18.4.18), שם נאמרו הדברים הבאים היפים גם לענייננו:

"אכן, את סעיף 40ד(א) לחוק העונשין יש ליישם בזהירות. עם זאת, יש לתת לו משמעות מעשית. חשוב לשים לב כי המחוקק הקנה שיקול דעת רחב לבית המשפט ביישומו של הסעיף וכי נקודת המוצא בהפעלתו היא העדפתם של שיקולי שיקום... אכן, לא מתפוגגים מאליהם שיקולי ההלימה גם כאשר חלים שיקולי השיקום. אולם, יש להקפיד על כך שהבחירה בעונש לא תפגע באופן ממשי בסיכויי השיקום".

בענייננו ראוי לציין, כי המשיב יהא נתון בפיקוח שירות המבחן לתקופה לא קצרה, והיה כי יסטה מדרך הישר עלול הוא למצוא את עצמו נדון לענישה נוספת, הכוללת עונש מאסר לריצוי בפועל.

נוכח האמור נותרנו בעמדתנו.

כ' סעב, שופט

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]

השופט א. אלון:

קראתי את עמדתם של עמיתי להרכב, השופט י. גריל (אב"ד) והשופט כ. סעב, אשר הגיעו למסקנה לפיה אין להתערב בהחלטת בית משפט קמא להשית על המשיב עונש מאסר של 9 חודשים לריצוי בעבודות שירות והחמירו ברכיבי ענישה אחרים - תקופת צו המבחן ושיעור הפיצוי הכספי.

דעתי היא כי יש לקבל את עמדת המדינה שבשל חומרת העבירה ונסיבותיה יש לגזור על המשיב עונש מאסר תחת סורג ובריח.

מדובר במשיב שתכנן את האירוע מראש, קרא לקרבן העבירה בשעת לילה מאוחרת, לקח אותו לבית העלמין, תקף אותו קשות, תוך שהוא אומר למתלונן: "פה יהיה הקבר שלך אם לא תחזיר לי את הכסף", ובהמשך נטש אותו בבית העלמין כשהוא חסר אונים, מפוחד ופצוע. אין מדובר בעבירה שהתבצעה בלהט וויכוח ו/או בשל פרץ רגעי של כעס אלא במעשה מתוכנן הנובע מחוב כספי שקרבן העבירה חייב למשיב.

הנזקים הרפואיים והנפשיים פורטו בגזר הדין של בית משפט קמא, ואף חבריי להרכב חזרו וציינו אותם, ולפיכך לא אחזור עליהם.

חבריי להרכב הפנו לעניין איפראימוב (סע' מ"א לפסק הדין). אציין, כי שם השתתף הנאשם בהליך של צדק מאחה, במסגרתו יישרו הנאשם והמתלונן את ההדורים ביניהם, והמתלונן עצמו ביקש להקל בעונשו של הנאשם ולאור עמדת המתלונן, אף לא נפסק פיצוי לזכותו.

שונה הדבר מענייננו, אין מדובר בהליך שיקומי משמעותי ואין אמירה חד משמעית בדבר השיקום וכאן קרבן העבירה ביקש להחמיר את עונשו של המשיב.

כאשר אני שוקלת את כל הפרמטרים הרלוונטיים, לרבות שיקולי השיקום והפגיעה הצפויה במשיב ובמשפחתו, והתרשמתי מכנות דבריהם של המשיב ורעייתו, שדבריה נגעו לליבי, אני סבורה, שלא ניתן להימנע מלהטיל על המשיב

עונש מאסר בפועל לריצוי בכליאה שהרי הכול יודעים כי השיקול השיקומי אינו בגדר השיקול הבלעדי ויש לאזנו עם שיקולים נוספים וביניהם שיקולי הגמול וההרתעה.

התוצאה היא שאני סבורה שיש מקום להתערב בגזר דינו של בית משפט קמא ולהורות שהמשיב ירצה עונש מאסר בפועל של 10 חודשים, שהרי אין זו דרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין עם הנאשם, כשמתקבל ערעור המדינה על קולת העונש.

א' אלון, שופטת

התוצאה מכל האמור לעיל היא, שהוחלט ברוב דעות השופטים י. גריל ו-כ. סעב כנגד דעתה החולקת של השופטת א' אלון, שלא להתערב בגזר-דינו של בית משפט קמא בכל הנוגע לריצוי **תשעת חודשי המאסר בפועל בעבודות שירות**, ולעניין זה אנו דוחים את ערעור המדינה.

ואולם, חלף זאת, הוחלט (כאמור ברוב דעות) להעמיד את הפיצוי שעל המשיב לשלם למתלונן **על 75,000 ₪**, כך שאת ההפרש בשיעור של **25,000 ₪** על המשיב לשלם במזכירות בית המשפט **לא יאוחר מיום 10.3.2020**.

אנו מורים לב"כ המדינה להביא את תוכנו של גזר הדין לידיעת המתלונן.

כמו-כן מורים אנו שתקופת צו המבחן תוארך ותועמד על **24 חודשים**, ומובהר למשיב, שעליו למלא אחר הוראות שירות המבחן, ואם לא יעשה כן, ניתן יהיה להפקיע את הצו ולהטיל על המשיב ענישה חלופית ונוספת.

על מזכירות בית המשפט לוודא ששירות המבחן ימציא צו מבחן מתוקן לחתימה.

עונש המאסר בפועל לתקופה של **תשעה חודשים** לריצוי בדרך של עבודות שירות נותר בעינו ללא שינוי ועל המשיב להתייבב בפני הממונה על עבודות שירות, במשרדי הממונה שבמפקדת מחוז צפון, יחידת עבודות שירות, מתחם תחנת משטרת טבריה, **ביום 26.1.2020 שעה 08:00 בבוקר** לקליטה והצבה.

אנו מזהירים את המשיב שעליו לבצע את עבודות השירות לשביעות רצון הממונה, ואם לא יעשה כן, ניתן יהיה להפסיק את ריצוי עונשו בדרך זו ויהא עליו לשאת את יתרת העונש על דרך של מאסר בפועל בכליאה.

עונש המאסר המותנה שקבע בית משפט קמא, נותר בעינו ללא שינוי.

על **מזכירות בית המשפט** להמציא את העתק פסק הדין אל:

1. שירות המבחן למבוגרים (מזכירות בית המשפט תוודא שיומצא צו מבחן מתוקן לחתימה).

2. הממונה על עבודות שירות.

ניתן היום, כ"א כסלו תש"ף, 19 דצמבר 2019, במעמד הנוכחים.

א' אלון, שופטת

כ' סעב, שופט

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]